

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาความเครียด วิธีการปรับแก้ และแรงสนับสนุนทางสังคมของบุคคลที่เคยพยายามฆ่าตัวตาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้มารับการรักษาที่โรงพยาบาลสันป่าตอง และโรงพยาบาลสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยปัญหาการพยายามฆ่าตัวตาย ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2542

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 40 คน ตามคุณสมบัติที่กำหนดดังนี้

1. ทะเบียนผู้ป่วยบันทึกว่าเป็นการพยายามฆ่าตัวตาย หรือผู้ป่วยให้ข้อมูลว่าพยายามฆ่าตัวตาย
2. มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอแม่ริม อำเภอสันทราย อำเภอหางดง หรือ อำเภอสันป่าตอง
3. ยินยอมให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล
4. สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประวัติการเจ็บป่วย และการใช้สารเสพติด
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ ประวัติการ

ฆ่าตัวตาย ปัญหาที่ทำให้ฆ่าตัวตาย แผนการฆ่าตัวตาย การส่งสัญญาณเตือนให้ผู้อื่นทราบ สถานที่ฆ่าตัวตาย วิธีฆ่าตัวตาย ประวัติบุคคลในครอบครัว/ญาติเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย ระยะเวลาหลังการพยายามฆ่าตัวตาย การพยายามฆ่าตัวตายซ้ำภายหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล และความคิดฆ่าตัวตาย (ในระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา)

2. แบบวัดความเครียด ใช้มาตรวัดความยุ่งยากประจำวัน (Daily Hassles Scale) สร้างโดย ลาซารัส และคณะ (Lazarus et al., 1985) แปลโดย ประสพสุข ศรีแสนปาง (2535) มี 53 ข้อคำถาม ถามความเครียดใน 1 เดือนที่ผ่านมาเกี่ยวกับเหตุการณ์ประจำวัน 8 เรื่อง คือ งาน อาชีพ งานบ้าน สิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความมั่นคงของสถานะทางสังคม ความรับผิดชอบด้านการเงิน ความเร่งรีบของเวลา และความกังวลส่วนตัว คำตอบมีค่าคะแนนให้เลือกรังนี้

- 0 หมายถึง ไม่เป็นความเครียด
- 1 หมายถึง มีความเครียดเล็กน้อย
- 2 หมายถึง มีความเครียดปานกลาง
- 3 หมายถึง มีความเครียดมาก

ความเครียดมีค่าคะแนนรวมทั้งชุดอยู่ระหว่าง 0-159 คะแนน คะแนนรวมที่มีค่าสูง แสดงว่ามีความเครียดอยู่ในระดับสูง

การแปลผลค่าคะแนน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง ถ้าค่าคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยแสดงว่ามีความเครียดอยู่ในระดับสูง ถ้าค่าคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย แสดงว่ามีความเครียดอยู่ในระดับต่ำ

3. แบบวัดวิธีการปรับแก้ ใช้มาตรวัดการปรับแก้ของจาโลวีก (The Jalowiec Coping Scale) สร้างโดยจาโลวีก (Jalowiec, 1988) แปลโดย ปราณี มิ่งขวัญ (2542) มี 36 ข้อคำถาม ลักษณะการปฏิบัติตัวในการปรับแก้กับความเครียด 3 วิธี คือ เผชิญหน้ากับปัญหา จำนวน 13 ข้อ ปรับอารมณ์ จำนวน 9 ข้อ และบรรเทาปัญหา จำนวน 14 ข้อ คำตอบมีค่าคะแนนให้เลือกรังนี้

- 1 หมายถึง ไม่เคยใช้เลย
- 2 หมายถึง ใช้นานๆ ครั้ง
- 3 หมายถึง ใช้บางครั้ง
- 4 หมายถึง ใช้บ่อยครั้ง
- 5 หมายถึง ใช้เกือบทุกครั้ง

การแปลผล โดยนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาหาคะแนนสัมพัทธ์ (relative score) สามารถคำนวณได้โดย 1) นำผลบวกของคะแนนดิบของวิธีการปรับแก้ในแต่ละวิธีของ

กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ยโดยหารด้วยจำนวนข้อในแต่ละวิธี 2) นำผลบวกของค่าเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 1 มาหาค่าเฉลี่ย โดยหารด้วย 3 (จำนวนวิธีการปรับแก้ทั้งหมด) 3) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 1 หารด้วยค่าเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 2 ค่าคะแนนสัมพัทธ์ในวิธีการปรับแก้ใดสูงสุดถือว่ามีการใช้วิธีการปรับแก้วิธีนั้น ๆ มากที่สุด และอาจจะมียุติการปรับแก้ที่ใช้มากที่สุดได้มากกว่า 1 วิธี

4. แบบวัดแรงสนับสนุนทางสังคม ใช้แบบสอบถามแหล่งประโยชน์ส่วนบุคคล (The Personal Resource Questionnaire: PRQ-85) สร้างโดยแบรนต์ และไวเนิร์ต (Brandt & Weinert, 1985 cited in Weinert, 1988) แปลโดย ชมนาด วรรณพรศิริ (2535) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบวัดแหล่งที่มาของแรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยข้อคำถามที่ถามถึงประเภทของกลุ่มบุคคลที่จะขอความช่วยเหลือใน 10 สถานการณ์ที่พบในการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แก่ สถานการณ์รีบด่วน สถานการณ์ในการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่เจ็บป่วยหรือพิการ สถานการณ์เมื่อมีปัญหาสัมพันธ์ภาพกับคู่สมรส คู่รัก หรือบุคคลที่สนิทอื่น ๆ สถานการณ์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัวหรือเพื่อนฝูง สถานการณ์เมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจ สถานการณ์เมื่อมีความรู้สึกโดดเดี่ยว สถานการณ์ที่ตนเองเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามปกติ สถานการณ์เมื่อมีปัญหาชีวิตจนเกิดความคับข้องใจ สถานการณ์เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับงานบ้านหรืออาชีพ และสถานการณ์เมื่อมีปัญหาส่วนตัวในชีวิตประจำวัน โดยกำหนดกลุ่มบุคคลที่จะขอความช่วยเหลือ 11 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบิดามารดา กลุ่มบุตร กลุ่มคู่สมรสหรือบุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลสำคัญในชีวิต กลุ่มญาติหรือบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมงาน กลุ่มพระหรือนักบวช กลุ่มบุคลากรทางด้านวิชาชีพ กลุ่มหน่วยบริการที่จัดให้ในชุมชน กลุ่มให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และกลุ่มอื่นๆ ซึ่งในแต่ละสถานการณ์สามารถขอความช่วยเหลือจากกลุ่มบุคคลได้มากกว่า 1 กลุ่ม นอกจากนี้ยังมีคำตอบให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบว่า ไม่มีใคร (เนื่องจากหาผู้ช่วยเหลือไม่ได้) และไม่มีใคร (เนื่องจากขอพึ่งตนเอง)

ส่วนที่ 2 แบบวัดการรับรู้ถึงลักษณะของแรงสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับ 5 ด้าน คือ ความรักใคร่ผูกพัน การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การมีโอกาสเอื้อประโยชน์ต่อผู้อื่น ความมั่นใจในความมีคุณค่าแห่งตน และการได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มี 25 ข้อคำถาม เป็นข้อความทางบวก 20 ข้อ และทางลบ 5 ข้อ ข้อคำถามที่มีความหมายในทางบวกมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 3 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างจะไม่เห็นด้วย
- 4 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 5 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างจะเห็นด้วย

6 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย

7 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ส่วนข้อความที่มีความหมายในทางลบเกณฑ์การให้คะแนนจะตรงกันข้ามกับข้อความในทางบวก

แรงสนับสนุนทางสังคมมีค่าคะแนนรวมทั้งหุคอยู่ระหว่าง 25-175 คะแนน คะแนนรวมที่มีค่าสูงแสดงว่าได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง

การแปลผลค่าคะแนน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่าง ถ้าค่าคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่าได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ถ้าค่าคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย แสดงว่าได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. มาตรการความยุ่งยากประจำวัน ประสบสุข ศรีแสนปาง (2535) ได้แปลและตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน แล้วนำไปใช้กับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุจำนวน 122 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.86 พรพิศ ชีวะคำนวน (2535) นำไปใช้กับผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน จำนวน 120 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.89 ผกาพันธุ์ วุฒิลักษณ์ (2541) นำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.87

2. มาตรการปรับแก้ของจาโลวิก ปราณี มิ่งขวัญ (2542) ได้แปลและตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และนำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่นกับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.86

3. แบบสอบถามแหล่งประโยชน์ส่วนบุคคลทั้ง 2 ส่วน ชมนาด วรรณพรศิริ (2535) ได้แปลและตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และนำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่นกับพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 20 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคของแบบวัดแรงสนับสนุนทางสังคมส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เท่ากับ 0.84 และ 0.87 ตามลำดับ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือกับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค ได้ค่า

ความเชื่อมั่นของมาตรวัดความยุ่งยากประจำวัน เท่ากับ 0.86 มาตรวัดการปรับแก้ของจาโลวิกโดยรวม เท่ากับ 0.84 วิธีเผชิญหน้ากับปัญหา เท่ากับ 0.84 วิธีปรับอารมณ์ เท่ากับ 0.69 วิธีบรรเทาปัญหา เท่ากับ 0.77 และแบบสอบถามแหล่งประโยชน์ส่วนบุคคลส่วนที่ 2 เท่ากับ 0.82

การรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการโดยผู้วิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การขออนุญาตทดสอบเครื่องมือและรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือรับรองผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสันป่าตอง โรงพยาบาลสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทดสอบเครื่องมือ และรวบรวมข้อมูล

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยสำรวจรายชื่อจากทะเบียนผู้ป่วยในของโรงพยาบาลสันป่าตอง โรงพยาบาลสันทราย เลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ และเดินทางไปพบกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายที่บ้าน

3. การขอความร่วมมือในการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างแต่ละรายจะได้รับการปฏิบัติจากผู้วิจัย 2 เรื่อง คือ

3.1 การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 การชี้แจงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า มีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการวิจัยครั้งนี้ และมีสิทธิยุติการให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยเมื่อต้องการได้ทุกเวลา โดยไม่เกิดผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ให้กับผู้วิจัยจะถูกนำเสนอในภาพรวมและใช้ประโยชน์เฉพาะงานวิจัยเท่านั้น จะไม่มีการเปิดเผยเป็นรายบุคคลให้เกิดความเสียหายทั้งในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว

4. การรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงต่อราย

5. กรณีที่กลุ่มตัวอย่างรู้สึกไม่สบายใจหรือร้องไห้ระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์ และให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้พูดคุยระบายความรู้สึกจนกว่าจะผ่อนคลาย กรณีที่อาการไม่ดีขึ้นจะใช้วิธีส่งต่อหน่วยงานที่ให้บริการทางสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามดูแลและให้การช่วยเหลือต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package For Social Science/For Window) มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. ข้อมูลความเครียดวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลวิธีการปรับแก้ นำมาคิดค่าคะแนนสัมพัทธ์ แล้วนำผลที่ได้จากการคิดคะแนนสัมพัทธ์ไปแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ
4. ข้อมูลแรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย
 - 4.1 ข้อมูลการรับรู้ถึงลักษณะของแรงสนับสนุนทางสังคม วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งในภาพรวมและรายด้าน
 - 4.2 ข้อมูลกลุ่มบุคคลที่เป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ